

Majuskloj langolaj

Skribo logika laŭ sono

Martin Strid

Originalo en Lingvo Internacia.

© Kopirajtas la verkinto 2012.

Originalo libere disdoneblas.

Traduko bezonas permeson skriban de la kopirajtanto.

Ankoraŭ ne pre(si)ta.

Enhavo

Enhavo	3	France.....	5
Antaŭparolo	4	Germane.....	5
Enkonduko	6	Hinde.....	5
Tialo	6	Hispane	5
Majuskloj	8	Hungare.....	5
Pri langolaj signaroj	8	Igbe	5
Konsonante	9	Indonesie.....	6
Konsonantaj kapoj.....	9	Japane.....	6
Konsonantaj piedoj.....	10	Jorube.....	7
Ĉiujn	12	Keĉŭe	7
Vokale	13	Koree.....	7
Vokalaj grupoj.....	13	Navahe	7
Vokalon malfermeti.....	14	Ruse	8
Akcento kaj daŭro de sono	15	Somale	8
Tonoj	16	Suome	8
Simpligoj vokalaj	17	Svahile	8
Alternativa stilo	17	Svede.....	9
Nombroj	18	Volofe	9
Interpunkcioj	19	Zulue	9
Alfabeton	21	Espe	10
Langolaj majuskloj de Esperanto	21	Vokaloj	11
Ekzercoj.....	22	Babilonaj nombroj	12
Nomoj de ĉiuj majuskloj	23	Cikloga kalendaro	13
Vokaloj.....	23	Ŝlosilo al ekzercaj tekstoj 14	
Konsonantoj	25	"Alfabeton"	14
Lipaj konsonantoj.....	26	"Babilonaj nombroj"	14
Koronalaj konsonantoj	28	"Cikloga kalendaro"	14
Dorsaj konsonantoj.....	31	"Diverslingve"	14
Radikaj konsonantoj.....	33	Angla.....	14
Plurkonsonantaj kombinoj.....	34	France.....	19
Babilonaj nombroj	35	Germane.....	24
Cikloga kalendaro	36	Hinde.....	26
Diverslingve	37	Hispane	26
Ajmare	37	Indonesia.....	28
Angle	37	Japane.....	28
Arabe	4	Keĉŭa	28
Ĉine - mandarene	4	Korea.....	29
Dane	4	Somale	29
Evee?	4	Sveda.....	29
Espe	4	Zulua	30
		"Espe"	30

Antaŭparolo

Ĉi tiu libro pri majuskloj devus esti la bazo kaj elirpunkto de langola skribo. Kaj tamen mi verkas ĝin laste. Finfine, langolan majusklaron mi komencis elpensi aŭguste en 2011 kaj sekvaaprile konstatis ke ĝi plibonigeblis. Mi do forigis ortajn trunkojn de konsonantoj kaj aliformigis vokalojn por eviti ambiguecojn. Tiel ili fariĝis pli simplaj, pli facile legeblaj kaj pli belaj. Kaj nun mi kontentas pri la rezulto.

Nu, la komenco estis meze en la 1980-aj jaroj. Tiam venis al mi la ideo ke, se iu lingvo internacia estu neŭtrala, same apartenanta al ĉiuj popoloj, do kial ĝi uzu eŭropan alfabeton? Ĉu ne ankaŭ la skribo estu kulture neŭtrala, samfacile skribebla por ĉiuj homaj tradicioj, sendepende de onia hejmlanda skribsignaro? Tial mi ellaboris simplan "runan" skribon karakteran per tio, ke partoj de aspekto de litero montras kiel oni elparolu ĝin. Mi nomis ĝin als langola, ĉar ĝiaj signoj aspektas "laŭ la lango" - kaj langoloj estas etno kiu rolas en fabelo ankoraŭ ne verkita.

Pli ol jardekon poste, ĵus lerninte stenografion laŭ sveda sistemo de Melin, mi laŭ samaj fonetike logikaj principoj ellaboris langolajn minusklojn, kiuj estas pli rapide skribeblaj ol tiuj "runoj" aŭ prauskloj. Daŭris tri aŭ kvar jarojn kaj ĉirkaŭ dudek refarojn ĝis mi kontentis pri la baza versio de tiu rapidskribo. Dume alvenis por mi letero brajla kiun dum semajnoj mi ne kapablis legi. Leginte ĝin, mi elpensis langolan sistemon punktoskriban, kiun mi humurete nomis als moluskloj, ĉar ili ne estu akraj por palpi. Lastjare,

post malsukceso lerni surdulan gestolingvon, mi faris langolan mansignaron, nomatan als mutuskloj.

La sistematematiko estas pli aĝa. Ĝin mi elpensis studanto en teĥnika universitato.

Kaj nun jen mi finas la cirklon, aŭ kronas la verkon, per ĉi majuskloj, kiuj do anstataŭas runojn kvankam estas pli malrapidaj por skribi. Espereble venos por ili tajparo klava. Feliĉe ni povas konstati ke langola skribo taŭgas precizi por ĉiu ajn homa lingvo.

Martin Strid, Stora Tuna, Svedujo, majo 2012.

Enkonduko

Eble vi estas lingvisto. Se jes, verŝajne niaj mencioj de diversaj grupoj vokalaj kaj konsonantaj ne donos al vi grandan problemon. Kaj eble vi estas matematikisto. Tiam vi povos profundiĝi en la algebran kaj geometrian esprimaron de sabima sistematiko.

Sed eble vi neniom scias pri fonetiko kaj nur plej simplajn kalkulojn faras. En tiu kazo, fajfu pri la komplikaj partoj de ĉi libro, saltu tuj al la alfabetoj kaj ciferoj kiujn vi bezonas kaj faru la skribekzercojn.

Ĉar tiel estas langola skribo: duflanka. Unuflanke, ĝi estas simpla (ankaŭ se unue fremda) signaro uzebla por ĉiutagaj bezonoj. Aliflanke, uzante ĝin oni iel aŭtomate ekscias kaj komprenantiĝas pri fonetiko, iom simile al la maniero kiel scio de lingvo Esperanto aŭtomate lertigas pri gramatiko kaj lingvostrukturo ĝenerale.

Tialo

Sed kial uzi majusklojn?

Nu, certe vi povas mem havi propran kaŭzon. Kial uzi Esperanton? Ĉar sur neŭtrala lingva fundamento, komprenante unu la alian, homoj el diversaj kulturoj povas rilati egalrajtaj unuj kun aliaj.

Sed en rilato inter homoj kies lingvoj uzas malsamajn skribsistemojn, ankoraŭ ne ekzistis ia neŭtrala, klara kaj facila interkultura skribo. Ĝis la langola. Tute montranta la sonojn de parolo.

Majuskloj

Pri langolaj signaroj

Langole ekzistas kvar specoj de sonsignoj: majuskloj por rektvica skribo, minuskloj por noti rapide, moluskloj por povi legi palpe sen vidi, kaj mutuskloj gestebraj per mano. La tri unuaj skribiĝas de maldekstro al dekstro. Ĉiuj kvar signaroj priskribas sonojn laŭ klasifiko de Internacia fonetika alfabeto. Tiun klasifikon indikas la formo mem de ĉiu signo. Vokaloj distingiĝas laŭ fermeco kaj antaŭeco en la buŝo kaj rekteco aŭ rondeco de lipoj. Konsonantoj havas "kapon" kiu indikas kie en la buŝo la sono estas farata kaj "piedon" aŭ (ĉe minuskloj) "voston" kiu montras la manieron per kiu ĝi estas farata.

Majuskloj havas geometriajn formojn simple fareblajn kaj facile rekoneblajn. Signopartoj estas ĉu rektaj, ĉu partoj – kvaronaroj – de cirklo kun diametro tutan, duonan aŭ duoblan signalton. La rektaj partoj estas aŭ horizontalaj aŭ vertikalaj aŭ deklivaj per 45 gradoj de horizontalo kaj altaj ĉu duonan ĉu tutan signalton. Vokaloj grandas duonan aŭ tutan signalton horizontale, vertikale aŭ diagonale, per streketo kies loko kaj direkto indikas elparolon kune kun punkto aŭ streketo akcenta, longeca aŭ tona.

Tiuj formoj estas la baza aspekto de majuskloj. Tio donas eblecojn krei pli ornamajn stilojn majusklajn, ekzemple kursivan, serifan aŭ buklan.

Konsonante

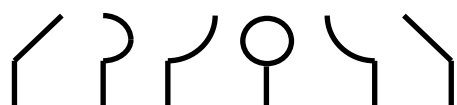
Konsonantaj kapoj

Espaj konsonantoj estas b, c, ĉ, d, f, g, ĝ, h, ĥ, j, ĵ, k, l, m, n, p, r, s, ŝ, t, ŭ, v, z. El ili estas dulipaj b, m, p, lipovelaj f, ŭ, v, alveolaj c, r, s, z, postalveolaj ĉ, ĝ, ĵ, ŝ, dentaj, alveolaj aŭ postalveolaj d, l, n, t, palata j, velaj g, ĥ, k kaj glota h.

Langole, "kapo", tio estas supra parto, de majusklo montras sonlokon enbuŝan de konsonanto. Majusklajn kapojn de konsonantoj ni ekzempligas per nazaloj, pro ties simpla rekta "piedo". Jen, laŭ internacia fonetika klasifiko, nazaloj dulipa (m), lipodenta, denta (n), alveola (n), alveololaterala, postalveola (n) kaj retrofleksa:

Jen nazaloj palata, vela, uvula, faringa, epiglota kaj glota (noteblas ke ne ĉiuj tiuj nazaloj vere ekzistas):

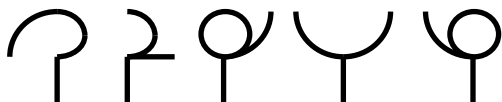
Krome troviĝas kapoj de kombinoj samtempaj inter tiuj sonlokoj. Jen lipoalveola, lipopostalveola, lipopalata, lipovela kaj lipodentovela:

Jen alveolopalata, alveolovela, postalveolovela, retroflekse laterala kaj palatovela:

Jen lipe vela, velolaterala, uvulofaringa, uvuloepiglota kaj faringoepiglota (se ekzistus tiaj nazaloj):

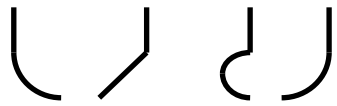
Laŭ pozicio de lango, alveolaj konsonantoj havas du variantojn kaj dentaj triujn. Jen ili – alveolopinta, alveololamena, bidenta, interdenta kaj langolipa:

Konsonantaj piedoj

Voĉaj konsonantoj espaj estas b, d, g, ĝ, j, ĵ, l, m, n, r, ŭ, v, z kaj senvoĉaj estas c, ĉ, f, h, ĥ, k, p, s, ŝ, t. Frikativoj estas f, h, ĥ, ĵ, s, ŝ, v, z, plozivoj estas b, d, g, k, p, t, afrikatoj c, ĉ ĝ, nazaloj m kaj n, aproksimantoj centraj j kaj ŭ, laterala l kaj vibranto r.

Langole, "piedo", tio estas malsupra parto, de majusklo montras sonmovon enbuŝan de konsonanto. Majusklajn piedojn de konsonantoj ni ekzempligas per alveolaj, pro ties simpla rekta "kapo". Jen, laŭ internacia fonetika klasifiko, alveolaj plozivoj senvoĉa (t) kaj voĉa (d) kaj frikativoj senvoĉa (s) kaj voĉa (z):

Jen alveolaj nazalo (n), aproksimantoj centra kaj laterala (l) kaj vibranto (r):

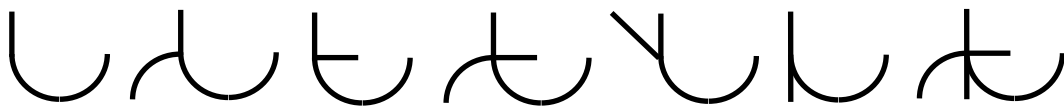
Jen alveolaj afrikatoj senvoĉa (c) kaj voĉa (dz), frapeto kaj eĵektivoj ploziva, frikativa kaj afrikata:

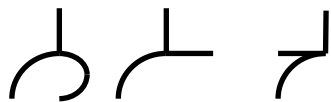
Jen alveolaj implosivoj (alivorte inĵektivoj) plozivaj voĉa kaj senvoĉa kaj frikativaj voĉa kaj senvoĉa:

Jen alveolaj klaketoj senspira, elspira, laterala, elspira laterala, glota, nazala kaj nazala elspira laterala:

La "elspira hoko" servas ankaŭ por senvoĉigi aproksimanton aŭ vibranton:

Sciu tamen ke ne ĉiuj tiuj sonoj troveblas en homa lingvo.

Ĉiujn

Per kombinoj de ĉi supraj kapoj kaj piedoj fareblas ĉiuj konsonantoj.

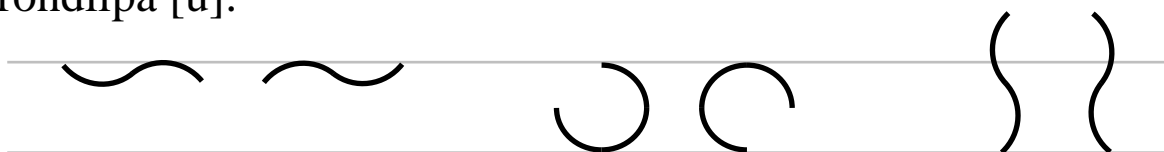
Vokale

Majuskloj de vokaloj povas iom varii en akreco de kurbiĝo kaj ankaŭ, kiam temas pri grandaj (kiom tutalta) majuskloj en simetrieo aŭ malsimetrieo

Vokalaj grupoj

Espaj vokaloj estas a, e, i, o, u kaj — se oni nekonsonante elparolas ilin — j kaj ŭ. Fermaj vokaloj estas i kaj u, mezfermaj estas e kaj o kaj malferma estas a. Antaŭaj estas a, e kaj i kaj malantaŭaj estas o kaj u. Centran vokalon esperanto ne havas. Per rektaj lipoj elparoliĝas a, e kaj i dum o kaj u elparoliĝas per rondigataj lipoj. Iomete pli malfermaj estas vokalecaj j ol i kaj ŭ ol u.

Langole, vokala majusklo estas streko aŭ kurbo kies elparolon difinas ĝia nivelo, direkto, kurbeco kaj grando. Plej multaj vokaloj havas rektlipan kaj rondlipan variantojn, kies majuskloj al malaj flankoj kurbiĝas. Krom se tute malfermaj, vokaloj antaŭaj direktas horizontale, centraj deklive kaj malantaŭaj vertikale. Fermaj vokaloj estas grandaj. Ili povas kurbi simetrie, estante partoj de duoblalta cirklo. Jen fermaj vokaloj antaŭaj rektlipa [i] kaj rondlipa [y], centraj rektlipa kaj rondlipa kaj malantaŭaj rektlipa kaj rondlipa [u]:

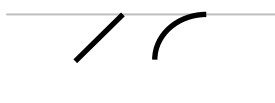
Vokaloj ne fermaj estas duonaltaj, aŭ tiom larĝaj. Jen mezfermaj vokaloj antaŭaj rektlipa (e) kaj rondlipa, centraj rektlipa kaj rondlipa kaj malantaŭaj rektlipa kaj rondlipa (o):

Inter centraj vokaloj troveblas ankaŭ vokaloj kun pli malstreĉaj aŭ "mezrondaj" lipoj. Jen mezferma vokalo centra malstreĉa (mezfermeta):

Malfermaj vokaloj deklivas alidirekten ol centraj. Jen en supra nivelo malfermaj vokaloj antaŭaj rektlipa (a) kaj rondlipa:

Malferma vokalo fariĝas malantaŭa en malsupra nivelo. Jen malantaŭaj malfermaj vokaloj rektlipa kaj rondlipa:

Vokalon malfermeti

En malsupra nivelo, ne tute malferma vokalo fariĝas iomete pli malferma. Jen mezmalfermaj vokaloj antaŭaj rektlipa kaj rondlipa, centraj rektlipa kaj rondlipa kaj malantaŭaj rektlipa kaj rondlipa:

Jen mezmalferma vokalo centra malstreĉa (malfermeta):

Krome ekzistas rektlipa malfermeta vokalo antaŭa, fonetike inter mezmalferma e kaj malferma a:

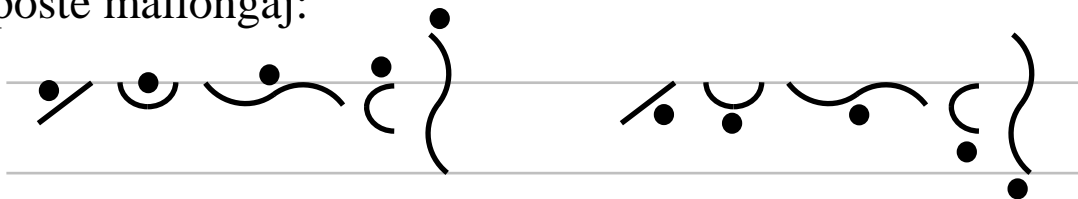
Inter fermaj vokaloj fonetikistoj difinas nur triujn kiuj estas iomete pli malfermaj. Jen ili, antaŭaj rektlipa kaj rondlipa kaj malantaŭa rondlipa (ŭ):

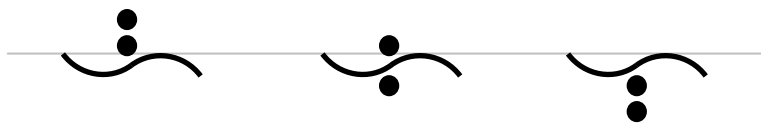
En lingvo, kie oni ne distingas inter pli aŭ malpli malfermeta variantoj de vokalo, oni povas tiun vokalon skribi en ajna nivelo, ekzemple meza.

Akcento kaj daŭro de sono

En kelkaj lingvoj oni distingas inter longedaŭraj kaj mallongaj sonoj. Punkto super vokala signo longigas ĝian sondaŭron kaj punkto sub la signo aŭ mallongigas ĝin aŭ longigas la sekvan konsonanton. Jen longaj a, e, i, o, u kaj poste mallongaj:

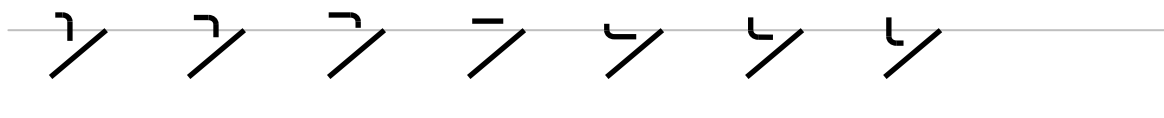
Eblas pli precizigi longecon uzante du punktojn. Jen vokaloj i longega, mezlonga kaj mallongega:

Longeca punkto povas servi ankaŭ por montri kiu silabo estas akcenta. En lingvo kiu distingas diversajn tonojn eblas anstataŭi la longecan aŭ akcentan punkton per tona signo.

Tonoj

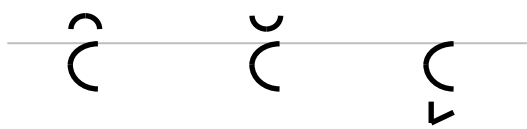
Anstataŭi longecan punkton povas tona signeto. Jen longaj vokaloj a kun tonoj altega, alta, alteta, mezalta, malalteta, malalta kaj malaltega:

Jen longaj vokaloj e kun tonoj altiĝanta, malaltiĝanta, altigo kaj malaltigo:

Jen vokaloj o longaj kun tonoj onde kresta kaj malkresta kaj o mallonga malalta altiĝanta:

Simpligoj vokalaj

En multaj lingvoj simpligeblas vokalaj majuskloj ĉar oni ne ĉiajn vokalojn uzas. Se tio ne kaŭzas konfuzigan ambiguecon en la uzata lingvo, oni povas forlasi longecan punkton kajaŭ tonsignon.

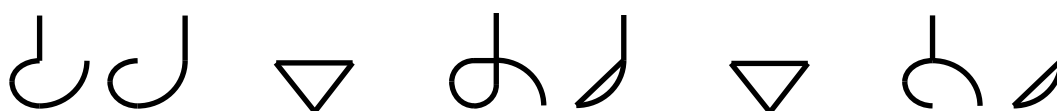
Alternativa stilo

Alia stilo de majuskloj iom pli facile skribeblas permane, kvankam en manskribo ofte preferindas minuskli.

Duonaltajn cirkloduonojn de majuskloj konsonantaj oni povas bukligi. Jen ĉiuj du stiloj de samaj tiaj literoj. Surpinte staranta triangulo estas egaleca signo (=):

Ankaŭ afrikatoj havas alternativan skribmanieron:

Kelkfoje ĉe konsonanto kurba aŭ bukla, oblikva streko povas fariĝi pli longa, transiranta la horizontalon mezpunktan kaj forigante angulon tiean. Jen ekzemple voĉaj plozivoj b kaj g:

Per tiu simpligo, majuskloj b kaj g pli similiĝas al siaj minuskloj.

Alveolaj vibranto kaj laterala aproksimanto tajpe skribeblas ankaŭ per tutalta majusklo. Jen ĉiuj du stiloj:

Fermajn vokalojn oni povas skribi per malpli kurbaj signoj, tio estas per partoj de cirklo kiu diametras duoblan signalton. Jen alternativaj aspektoj de fermaj vokaloj rektlipa kaj rondlipa antaŭaj [i] kaj [y], centraj [] kaj [] kaj malantaŭaj [] kaj [u]:

Fermajn vokalojn eblas ankaŭ malpli simetrie skribi, por pli klare distingi ilin de mezfermaj aŭ vastaj:

Nombroj

Kaj majuskle kaj minuskle oni uzas ciferojn sabimajn. Jen ili, de nul ĝis dek du (0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12):

Interpunkcioj

Langole interpunkcioj, ciferoj kaj vokalaj kromsignoj aspektas same ĉe majuskloj kaj minuskloj. Escepteto estas mesaĝocelaj sentosignoj, kiuj tamen kaj majuskle kaj minuskle aspektas laŭ sama sonloka kapo.

Poko estas punkto kies signifo varias laŭ loko kaj nombro. Jen alta poko por apostrofo (*) aŭ indiko de piednoto, meza poko por ligstreketo (-) aŭ dekumilo (.), baza poko por mallongiga punkto (.) aŭ indiko de indekso, dupoko por disigo inter limoj de sinsekvo (-), tripoko indikanta mankan tekston, montra pokduo (:) kaj tekston divida poktrio (/):

Jen signoj de paŭzeto koma (,), repliko (—) kaj paŭzo silenta (—):

Jen signoj de nova frazo, alineo kaj fino de ĉapitro:

Jen signoj de rubriko aŭ aldono rubrika, de pli supera rubriko kaj de rubriko plej supera (en kazo ke tion la grandecoj de majuskloj ne montras):

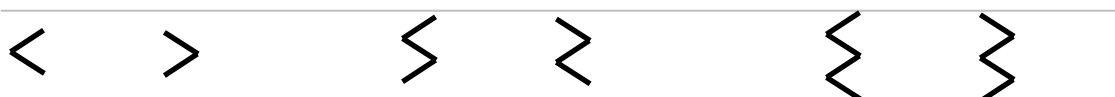
Por listigi aferojn kombineblas pokoj kaj streketoj. Poko sub streketo enkondukas listeron. Se la streketeto estas duobla, la listero estas tuta frazo aŭ frazoj. Triobla enkondukas rubrikon de listero kiu estas tuta alineo. Se sub la streketo aŭ streketoj estas du pokoj, la listero estas duaranga, do situas en listeto apartenanta sub listero unuaranga. Se tri pokoj, tiam la listero estas triaranga. Jen ili:

Poko super la streketo aŭ streketoj montras ke la listero samrangas kun sia antaŭa (pli supra) listero:

Jen pare ĉirkaŭsignoj de parentezo, citaĵo kaj kursivaĵo:

Estas sentosignoj por mesaĝaj celoj. Jen signoj **elkria-voka** (!), amika-ama, gaja-ĝoja, flata-falsa, **demanda-mira** (?), peta-pleda kaj kombine demanda-elkria (!?):

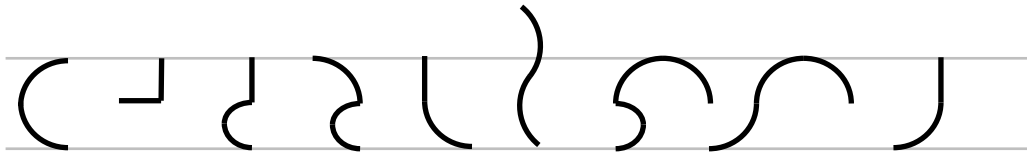
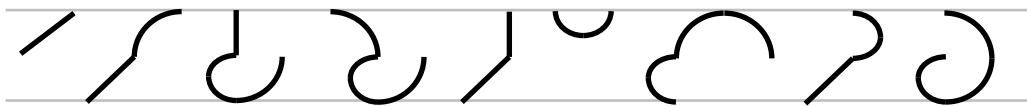
Jen signoj surpriza-konfuza, kolera, malama, freneza-delira, maltrankvila-tima, plora-malĝoja kaj kombine surpriza-elkria:

Alfabeton

Langolaj majuskloj de Esperanto

Jen la majuskloj langolaj kiujn uzas la internacia lingvo, en alfabeto vico a, b, c, ĉ, d, e, f, g, ĝ, duavice h, ĥ, i, j, ĵ, k, l, m, n, o kaj triavice p, r, s, ŝ, t, u, ŭ, v, z:

Notu tamen ke la centrajn palatan kaj lipodentan aproksimantojn jo kaj ŭo eblas ankaŭ skribi als fermetaj vokaloj:

Kiun alternativon oni uzu dependas je onia emo aŭ elparolo.

Ekzercoj

Legu kaj skribu:

= /L L/ C/C =
/L/ C/C =
= /L L/ C/C =
/L/ C/C =

Legu kaj skribu:

= /L L/ C/C =
/L/ C/C =
= /L L/ C/C =
/L/ C/C =
= /L L/ C/C =
/L/ C/C =
= /L L/ C/C =
/L/ C/C =
= /L L/ C/C =
/L/ C/C =

Nomoj de ĉiuj majuskloj

Ĉiu langola majusklo havas nomon. Nomoj de alveolaj konsonantoj estas dusilabaj, inkluzivub la finaĵo. Nomoj de ceteraj konsonantoj estas trisilabaj, ĉar al nomo de sammova konsonanto alveola aldoniĝas antaŭsilabo specifa por sonloko. Nomoj de "kombinaj samtempe" konsonantoj povas esti kvarsilabaj, ĉar uzas ambaŭ antaŭsilabojn de kombinataj konsonantoj. Nomoj de vokaloj estas dusilabaj kaj kelkaj trisilabaj. Nomojn samajn havas minuskloj, mutuskloj kaj moluskloj.

Jen transskribo inter langolaj majuskloj kaj Internacia fonetika alfabeto. Ties simboloj staras en rekta parentezo []. Notu ke ne ĉiu ĉi signata konsonanto estas konate uzata en iu lingvo. Ĉe nekonata konsonanto parentezo rekta estas malplena []. Noteblas ankaŭ ke por sama klaketo (ŝmacativo) povas ekzisti pli ol unu signo, dependaŭ kian fonetikan klasifikon ĝi ricevas. Same iuj aliaj sonoj, kies apartenon eblas malcerti, viciĝas en pli ol unu loko.

Vokaloj

Inter paraj vokaloj, la unuan (maldekstran) faras lipoj rektaj kaj la duan (dekstran) rondigataj.

Malfermaj vokaloj estas antaŭaj rektlipa aho [a] kaj rondlipa ŭaho [æ] kaj malantaŭaj rektlipa ajho [ɑ] kaj rondlipa ŭajho [ɔ], jen:

Malfermetaj vokaloj antaŭa nomiĝas aĥo [æ] kaj centra oŭaĥo [ɐ]:

Mezmalfermaj vokaloj antaŭaj nomiĝas eĥo [ɛ] kaj ŭeĥo [œ], centraj eŭaĥo [ɜ] kaj oĥo [ɔ], kaj malantaŭaj joĥo [ʌ] kaj oaĥo [ɔ̃]:

Mezfermeta centra vokalo nomiĝas oŭho [ə]:

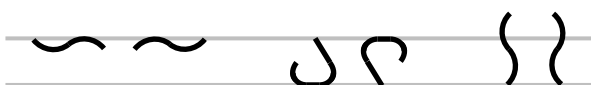
Mezfermaj vokaloj antaŭaj nomiĝas eho [e] kaj ŭeho [ø], centraj eŭho [ɘ] kaj oĥo [ɐ], kaj malantaŭaj joho [ɤ] kaj oho [o]:

Fermetaj vokaloj antaŭaj nomiĝas aiĥo [ɪ] kaj aŭiĥo [ʏ] kaj malantaŭa rondlipa auĥo [ʊ]:

Fermaj vokaloj antaŭaj nomiĝas iĥo [i] kaj ŭiĥo [y], centraj iŭho [ɨ] kaj uĥo [ɯ], kaj malantaŭaj juĥo [ɯ] kaj uho [u]:

Konsonantoj

Ĉe paroj da similaj konsonantoj, la unua estas la voĉa kaj la dua, do la dekstra, estas la senvoĉa.

Alveolaj majuskloj nomiĝas jene:

Alveolaj plozivoj voĉa deho [d] kaj senvoĉa tejho [t],
frikativoj voĉa zaho [z] kaj senvoĉa saĵho [s] kaj nazalo niho [n],

ㄷ ㄸ ㄴ

Alveolaj aproksimantoj centra ŭoho [ɹ] kaj lateralaj voĉa luho [l] kaj senvoĉa lujho [ɭ] kaj vibrantoj voĉa reho [r] kaj senvoĉa rejho [ɻ],

ㄹ ㄺ ㄻ ㄼ

Alveolaj afrikatoj voĉa ĝoho [d͡z] kaj senvoĉa ĉojho [t͡s],
frapeto daŭho [ɾ], eĵektivoj ploziva tiho [tʰ], frikativa ŝiho [sʰ] kaj afrikata cihho [tsʰ],

ㄷ͡ㄹ ㄸ͡ㄴ ㄹ͡ㄷ ㄹ͡ㄴ

Alveolaj implosivoj plozivaj voĉa bnuho [ɗ] kaj senvoĉa pnujho [ɗ̥] kaj frikativaj voĉa zbuho [ɗ̥] kaj senvoĉa spujho [ɗ̥],
kaj klaketoj nuda ksuho [ʔ], elspira ksujho [ʔʰ], glota ksujho [ʔʰ] kaj glota elspira ksujho [ʔʰʰ]:

ㄷ̥ ㄷ̥ʰ ㄷ̥ʰʰ ㄸ̥ ㄸ̥ʰ ㄸ̥ʰʰ

Je aliaj konsonantogrupoj aldoniĝas prefikseskaj antaŭsilaboj sonlokaj.

Lipaj konsonantoj

Antaŭsilaboj de lipaj majuskloj estas dulipa bi-, lipodenta ba-, lipoalveola zabi-, lipopostalveola ĵobi-, lipopalata kabi-, lipovela kebi-, lipe vela kŭi- kaj lipodentovela keba-.

Dulipaj majuskloj estas plozivoj voĉa bideho [b] kaj senvoĉa bitejho [p], frikativoj voĉa bizaho [β] kaj senvoĉa bisajho [ϕ], nazalo biniho [m], centra aproksimanto biŭoho [β̥], vibrantoj voĉa bireho [B] kaj senvoĉa birejho [B̥], afrikatoj voĉa biĝoho [bβ] kaj senvoĉa biĉojho [pϕ], frapeto bidaŭho [v̥], ejektivo bitiho [pʰ], implosivoj voĉa bibnuho [ɓ] kaj senvoĉa bipnujho [ɓ̥] kaj klaketoj ordinara biksuho [ʘ] kaj elspira biksujho [ʘ^h]:

Lipodentaj majuskloj estas frikativoj bazaho [v] kaj basajho [f], nazalo baniho [ŋ], centra aproksimanto baŭoho [v̥], afrikatoj baĝoho [bv] kaj baĉojho [pf], frapeto badaŭho [v̥], ejektivo frikativa baŝiho [fʰ] kaj implosivoj frikativaj bazbuho [v̥↓] kaj baspujho [f̥↓]:

Lipoalveolaj estas plozivoj zabideho [d̪b̪] kaj zabitejho [t̪p̪] kaj nazalo zabiniho [n̪m̪]:

Pli klare eblas skribi ilin per specife alveola hoko:

ɣ ɶ ɤ

Lipopostalveolaj estas plozivoj ĵobideho [d̪b] kaj ĵobitejho [t̪p] kaj nazalo ĵobiniho [n̪m]:

ɣ ɶ ɤ

Lipopalata centra aproksimanto nomiĝas kabiŭoho [ɥ]:

ɥ

Lipovelaj estas plozivoj kebiddeho [g̊b] kaj kebitejho [k̊p], nazalo kebiniho [ŋ̊m] kaj centra aproksimanto kebiŭoho [β̊ɥ]:

ɣ̊ ɶ̊ ɤ̊ ɥ̊

Lipe velaj estas plozivoj kŭideho [gʷ] kaj kŭitejho [kʷ], frikativoj kŭizaho [ɣʷ] kaj kŭisajho [xʷ], nazalo kŭiniho [ŋʷ], aproksimantoj centraj voĉa kŭiŭoho [w] kaj senvoĉa kŭiŭojho [ɬ] kaj afrikatoj kŭiĝoho [gʷɣʷ] kaj kŭiĉojho [kʷxʷ]:

ɣ̊ ɶ̊ ɤ̊ ɥ̊ ɧ̊ ɨ̊

Lipodentovela estas senvoĉa frikativo pakesajho [ɬ]:

ɬ

Koronalaj konsonantoj

Antaŭsilaboj de koronalaj majuskloj estas denta ze-, alveololaterala zla-, alveolovela keza-, postalveola ĵo-, retrofleksa ĵu-, retroflekse laterala ĵlu- kaj alveolopalata kaza-. Antaŭsilabo za- konfirmas ke alveola majusklo nepre estas alveola.

Dentaj estas plozivoj zedeĥo [d̥] kaj zeteĥo [t̥], frikativoj zezaho [ð] kaj zesajho [θ], nazalo zeniĥo [ɲ], aproksimantoj centra zeŭoho [ɸ] kaj laterala zeluĥo [ɬ], vibranto zereĥo [r̥], afrikatoj zeĝoho [d̥ð] kaj zeĉojho [t̥θ], frapeto zedaŭho [ɽ] kaj klaketo denta (aŭ alveololamena) zeksuĥo [ɺ]:

La samajn per alternativa stilo oni povas "manskribi" jene:

Dentaj konsonantoj havas tri alternativajn lokojn, jen montrataj per frikativoj langolipaj zeizaho [ð] kaj zeisajho [θ], interdenta zeozaho [ð] kaj zeosajho [θ] kaj bidentaj zeazaho [ð] kaj zeasajho [θ], kaj interdenta klaketo zeoksuĥo [ɺ]:

Eblas interkonsenti, en lingvo kie dominas ne alveolaj konsonantoj sed ekzemple dentaj, postalveolaj aŭ retrofleksaj, ke oni uzu por tiu dominantaj konsonantogrupo la ordinaraj alveolajn (ortkapajn) signojn, ĉar ili estas la plej

simplaj. En tiu kazo alveolaj konsonantoj ricevas alian signokapon, pli kurban ol havas la denta.

Jen tiuj majuskloj nepre nur alveolaj, nome plozivoj zadeho [d] kaj zatejho [t], frikativoj zazaho [z] kaj zasajho [s], nazalo zaniho [n], aproksimantoj centra zaŭho [ɹ] kaj laterala zaluho [l] kaj vibranto zareho [r]:

ᑲ ᑲ ᑲ ᑲ ᑲ ᑲ ᑲ ᑲ ᑲ ᑲ

Kaj jen nepre alveolaj afrikatoj zaĝoho [d͡z] kaj zaĉojho [t͡s], frapeto zadaŭho [ɾ], ejektivoj ploziva zatiho [tʰ] kaj frikativa zaŝiho [sʰ], implosivoj zabnuho [ɗ] kaj zapnujho [ɗ̥], kaj klaketoj nuda zaksuho [ʔ] kaj elspira zaksujho [ʔʰ]:

ᑲᑲ ᑲ ᑲᑲ ᑲᑲ ᑲᑲ ᑲᑲ

Ankaŭ tiam eblas distingi inter lamenaj kaj pintaj, ekzemple jen alveololamenaj frikativoj zaizaho [z] kaj zaisajho [s], nazalo zainiho [n] kaj klaketo zaiksuho [ɺ] (ankaŭ nomata denta klaketo) kaj alveolopintaj frikativoj zaozaho [z] kaj zaosajho [s], nazalo zaoniho [n] kaj klaketo zaoksuho [ʔ] (ankaŭ nomata retrofleksa klaketo):

ᑲ ᑲ ᑲ ᑲ ᑲᑲ ᑲᑲ ᑲ ᑲ

Alveololateralaj estas frikativoj zlazaho [ɬ] kaj zlasajho [ɮ], senvoĉa afrikato zlaĉojho [t͡ɬ], frapeto zladaŭho [ɺ] kaj klaketoj nuda zlaksuho [ɺ̥], elspira zlaksujho [ɺʰ] kaj glota zlaksjuho [ɺʔ]:

ᑲ ᑲ ᑲ ᑲ ᑲ ᑲ ᑲ

Alveolovela laterala aproksimanto estas kezaluhu [ɬ]:

ᄀ

Postalveolaj estas plozivoj ĵodeho [d] kaj ĵotejho [t], frikativoj ĵozaho [ʒ] kaj ĵosajho [ʃ], nazalo ĵoniho [ŋ], aproksimantoj centra ĵoŭoho [ɹ] kaj laterala ĵoluho [l], afrikatoj ĵoĝoho [dʒ] kaj ĵoĉojho [tʃ], frapeto ĵodaŭho [ɾ], eĵektivoj ploziva ĵotiho [tʰ] kaj frikativa ĵoŝiho [ʃʰ], kaj klaketo ĵoksuho [!]:

ɹ ʒ ʃ ɹ̥ ɹ̥ʰ ɹ̥ʰʰ ɹ̥ʰʰʰ ɹ̥ʰʰʰʰ ɹ̥ʰʰʰʰʰ ɹ̥ʰʰʰʰʰʰ

Retrofleksaj estas plozivoj ĵudeho [ɖ] kaj ĵutejho [ʈ], frikativoj ĵuzaho [ʒ̠] kaj ĵusajho [ʃ̠], nazalo ĵuniho [ɳ], aproksimantoj centra ĵuŭoho [ɻ] kaj laterala ĵuluho [ɭ], afrikatoj ĵuĝoho [dʒ̠] kaj ĵuĉojho [tʃ̠], frapeto ĵudaŭho [ɽ], implosivo voĉa ĵubnuho [ɗ] kaj klaketo retrofleksa (aŭ alveolopinta aŭ postalveolopinta) ĵuksuho [!]:

ɻ ʒ̠ ʃ̠ ɻ̥ ɻ̥ʰ ɻ̥ʰʰ ɻ̥ʰʰʰ ɻ̥ʰʰʰʰ ɻ̥ʰʰʰʰʰ

Jen la samaj retrofleksaj majuskloj per pli bukla stilo:

ᄁ ᄂ ᄃ ᄄ ᄅ ᄆ ᄇ ᄈ ᄉ ᄊ ᄋ

Retroflekse lateralaj estas senvoĉa frikativo ĵlusajho [ɭ̥], aproksimanto ĵluluho [ɮ] kaj frapeto ĵludaŭho [ɽ̥]:

ɭ̥ ɮ ɽ̥

Alveolopalataj estas frikativoj kazazaho [z̥], kazasajho [ɕ] kaj afrikatoj kazaĝoho [d͡z̥] kaj kazaĉojho [t͡ɕ], ejevktivo frikativa kazaŝiho kaj klaketo kazaksuho [ʈ]:

ʃ ʒ ʃ ʒ ʃ ʒ

Dorsaj konsonantoj

Antaŭsilaboj de dorsaj majuskloj estas palata ka-, vela ke-, lipe vela kŭi-, postalveolovela ĵoke- kaj uvula ku-.

Palataj estas plozivoj kadeho [ɟ] kaj katejho [c], frikativoj kazaho [j] kaj kasajho [ç], nazalo kaniho [ŋ], aproksimantoj centra kaŭoho [j] kaj laterala kaluho [ʎ], afrikatoj kaĝoho [t͡ɟ] kaj kaĉojho [t͡ç], implosivoj kabnuho [c̥] kaj kapnujho [f] kaj klaketo palata (aŭ alveolopalata aŭ postalveololamena) kaksuho [ʈ]:

ʃ ʒ ʃ ʒ ʃ ʒ ʃ ʒ ʃ ʒ

Jen la samaj palataj majuskloj per pli bukla stilo:

ʃ ʒ ʃ ʒ ʃ ʒ ʃ ʒ ʃ ʒ

Velaj estas plozivoj kedeho [g] kaj ketejho [k], frikativoj kezaho [ɣ] kaj kesajho [x], nazalo keniho [ŋ], aproksimantoj centra keŭoho [w] kaj laterala keluho [ɭ], afrikatoj keĝoho [t͡ɣ] kaj keĉojho [t͡x], ploziva ejevktivo ketiho [kʰ], kaj implosivoj kebnuho [g̊] kaj kepnujho [k̚]:

ʒ ʒ ʒ ʒ ʒ ʒ ʒ ʒ ʒ ʒ

Jen la samaj velaj majuskloj per pli bukla stilo:

Ɑ Ɱ Ɐ Ɒ ⱱ Ⱳ ⱳ ⱴ Ⱶ ⱶ

Velolateralaj estas frikativoj glezaho [.....] kaj glesajho [.....]:

ⱷ ⱸ

Postalveolovela estas senvoĉa frikativo ĵokesajho [ħ]:

ⱹ

Palatovelaj estas plozivoj kekadeho [ɲ] kaj kekatejho [ɳ],
frikativoj kekazaho [ʃ] kaj kekasajho [ʒ] kaj centra
aprosimanto kekaŭho [ʁ]:

ⱺ ⱻ ⱼ ⱽ Ȿ

Uvulaj estas plozivoj kudeho [g] kaj kutejho [q], frikativoj
kuzaho [ɣ] kaj kusajho [χ], nazalo kuniho [ŋ], vibranto
kureho [ʀ], afrikatoj kuĝoho [ɡʁ] kaj kuĉojho [qχ], frapeto
kudaŭho [ɣ̃], ploziva ejektivo kutiho [qʼ], kaj implosivoj
kubnuho [ɠ] kaj kupnujho [ɢ]:

Ɀ Ȿ Ɀ Ȿ Ɀ Ȿ Ɀ Ȿ Ɀ Ȿ

Uvuloepiglota estas senvoĉa plozivo hekusajho [q̥]:

Ɀ

Radikaj konsonantoj

Antaŭsilaboj de dorsaj majuskloj estas faringa ha-, epiglota he- kaj glota ho-.

Faringaj estas frikativoj hazaho [ʕ] kaj hasajho [ħ] kaj centra aproksimanto haŭoho [ʕ]:

ʕ ʕ ʕ

Epiglotaj estas senvoĉa plozivo hetejho [ʔ], frikativoj hezaho [ʕ] kaj hesajho [ħ], vibranto hereho [ʀ], senvoĉa afrikato heĉojho [ʔħ], frapeto hedaŭho [ʔ̤] kaj nazaligo vokala heniho [̃]:

ʕ ʕ ʕ ʕ ʕ ʕ

Epiglotofaringaj estas senvoĉaj plozivo hahetejho [ʕʔ] kaj frikativo hahesajho [ħħ]:

ʕ ʕ

Glotaĵoj estas senvoĉa plozivo hotejho [ʔ], frikativoj hozaho [ħ] kaj hosajho [h], senvoĉa afrikato hoĉojho [ʔħ] kaj nazaligo vokala honiho [̃], kiu alternativas al la epiglota:

ʕ ʕ ʕ ʕ

Plurkonsonantaj kombinoj

Por rekta transskribo inter majuskloj kaj minuskloj (kiuj estas pli rapide skribeblaj) oni povas uzi ĉi tiajn kunmetsignojn. Jen ekzemploj de nazaligoj intejho [nt], indeho [nd], insajho [ns], inzaho [nz], inketejho [ŋk], inkedeĥo [ŋg], inbitejho [mp], inbideĥo [mb], inĉojho [nts], kaj inĝoho [ndz]:

𐌗𐌗 𐌗𐌗 𐌗𐌗 𐌗𐌗 𐌗𐌗 𐌗𐌗

Jen ekzemploj de siblaj kunmetoj stjajho [st], kestjajho [sk], bistjajho [sp], ŝtajho [ŝt], kaj instjajho [nst]:

𐌗𐌗 𐌗𐌗 𐌗𐌗 𐌗𐌗 𐌗𐌗

Babilonaj nombroj

Cikloga kalendaro

Diverslingve

En ĉi sekvaj tekstoj, majuskloj estas kelkloke "tajpecaj", kelkloke "manskribecaj". Tio dependas ne je lingvo sed je hazardo.

Ŝlosilo al la ekzercoj troveblas en sekva ĉapitro.

Ajmare

En la ajmara legu kaj skribu:

Angle

En orientusona angla legu kaj skribu:

ᄀᄃ - ᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃ -
ᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃᄃ -
ᄃᄃᄃᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃᄃᄃᄃ -
ᄃᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃᄃᄃ -
ᄃᄃᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃᄃᄃᄃ -
ᄃᄃᄃᄃᄃᄃᄃᄃᄃ - ᄃᄃᄃᄃᄃᄃᄃᄃᄃ =

En kembriĝa angla legu kaj skribu:

=√ = ځنځن ځن ځن ځن - ځن ځن ځن ځن ځن
ځن ځن ځن ځن -
ځن ځن - ځن ځن ځن ځن ځن ځن ځن ځن -
ځن ځن ځن ځن - ځن ځن ځن ځن - ځن ځن ځن ځن -
ځن ځن ځن ځن - ځن ځن ځن ځن - ځن ځن ځن ځن -
ځن ځن ځن ځن - ځن ځن ځن ځن - ځن ځن ځن ځن -
ځن ځن - ځن ځن ځن ځن - ځن ځن ځن ځن -
ځن ځن ځن ځن - ځن ځن ځن ځن - ځن ځن ځن ځن -
ځن ځن ځن ځن - ځن ځن ځن ځن - ځن ځن ځن ځن =

∴ ∴

Arabe

Jen en klasika araba la vortojn:

Ĉine - mandarene

Jen en mandarena ĉina la vortojn:

Dane

(Søren Kierkegaard)

Evee?

Jen en togolanda evea la vortojn:

Espe

France

Germane

Jen en federala germana la vortojn

Hinde

Hispane

Jen en kastilia hispana la vortojn

Hungare

Jen en akademia hungara la vortojn

Igbe

Jen en la vortojn

Indonesie

En la bahasa indonesia legu kaj skribu:

٢٠٠٠ - ٢٠٠١ - ٢٠٠٢ - ٢٠٠٣
٢٠٠٤ - ٢٠٠٥ - ٢٠٠٦ - ٢٠٠٧
٢٠٠٨ - ٢٠٠٩ - ٢٠١٠ - ٢٠١١
٢٠١٢ - ٢٠١٣ - ٢٠١٤ - ٢٠١٥
٢٠١٦ - ٢٠١٧ - ٢٠١٨ - ٢٠١٩

Japane

En la japana legu kaj skribu:

一 二 三 四 五 六 七 八 九 十
十一 十二 十三 十四 十五 十六 十七 十八 十九 二十
二十一 二十二 二十三 二十四 二十五 二十六 二十七 二十八 二十九 三十
三十一 三十二 三十三 三十四 三十五 三十六 三十七 三十八 三十九 四十
四十一 四十二 四十三 四十四 四十五 四十六 四十七 四十八 四十九 五十
五十一 五十二 五十三 五十四 五十五 五十六 五十七 五十八 五十九 六十
六十一 六十二 六十三 六十四 六十五 六十六 六十七 六十八 六十九 七十
七十一 七十二 七十三 七十四 七十五 七十六 七十七 七十八 七十九 八十
八十一 八十二 八十三 八十四 八十五 八十六 八十七 八十八 八十九 九十
九十一 九十二 九十三 九十四 九十五 九十六 九十七 九十八 九十九 一百

Jorube

Jen en la vortojn

Keĉŭe

En la keĉŭa legu kaj skribu:

ᳵ᳚᳚᳚/᳚᳚᳚ = ᳵ᳚᳚᳚/᳚᳚᳚ - ᳵ᳚᳚᳚/᳚᳚᳚

᳚᳚ ᳚᳚᳚᳚᳚᳚ = ᳚᳚᳚᳚ ᳚᳚᳚᳚

᳚᳚᳚᳚ ᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚ = ᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚

᳚᳚᳚᳚ = ᳚᳚᳚᳚ = ᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚ = ᳚᳚᳚᳚᳚᳚

᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚ = ᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚

Koree

En la seula korea legu kaj skribu:

᳚᳚᳚᳚ ᳚᳚᳚᳚ ᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚ =

᳚᳚᳚᳚᳚᳚ ᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚ ᳚

Navahe

Jen en la vortojn

Ruse

Tolstoj? Vysotskij?

Jen en akademia rusa la vortojn:

Somale

Jen en la vortojn:

Suome

Jen en finnlanda suoma la vortojn: malli maalari
maalla

Svahile

Jen en tanzania svahila la vortojn: th dh w bw kw
mbwa nne

Svede

En sudermanlanda sveda legu kaj skribu:

ᚷᚰ ᚱᚦ ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ =
ᚷᚰ ᚱᚦ ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ =
ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ =
ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ =

Volofe

Jen en la vortojn

Zulue

En la zulua legu kaj skribu:

= ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ - ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ - ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ =
ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ =
ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ ᚷᚰᚱᚱᚱᚱᚱᚱ =

Espe

Vokaloj

Minuskle

	Antaŭaj	Centraj	Malantaŭaj
	rektaj rondigitaj	rektaj rondigitaj	rektaj rondigitaj
Malvastaj	^o i y <i>eat</i> <i>tri</i> <i>hit</i> <i>mit</i> <i>dyr</i>	i u <i>fü</i>	u u <i>uv</i> <i>ooze</i> <i>du</i> <i>mor</i> <i>túl</i>
Mezmalvastaj	e ø <i>egg</i> <i>ses</i> <i>mer</i> <i>szép</i> <i>rök</i> <i>szörp</i>	ə ə <i>ado</i>	ɝ o <i>uggla</i> <i>ok</i> <i>kom</i> <i>sok</i>
Mezvastaj	ɛ œ <i>här</i> <i>gyere</i> <i>sömn</i>	ɜ ɞ <i>burn</i>	ʌ ɔ <i>up</i> <i>for</i> <i>fär</i> <i>szó</i>
Vastaj	æ <i>ash</i> <i>värk</i>	ɐ	ɑ ɒ <i>are</i> <i>far</i> <i>balra</i> <i>on</i>
	a ɛ <i>kvar</i> <i>fall</i> <i>más</i>	English esperante svenska magyar	

Babilonaj nombroj

Cikloga kalendaro

Ŝlosilo al ekzercaj tekstoj

"Alfabeton"

Al la papero ne mankas tolero. Antaŭe intencu kaj poste komencu. Dum prudento prijuĝas, la ŝanco forfuĝas.

Akvo bolas, murmuras, sed fine ĝi kuras. En propra angulo ĉiu estas fortulo. Ĉiu persono kun sia bezono. Pli valoras kontenta spirito ol granda profito. Mordantaj hundoj kuras ĉiam kun vundoj. Vortojn ŝparu, agojn faru. Unu vido taŭgas pli ol dek aŭdoj. Fiŝo scias pri naĝo ankaŭ sen via saĝo. Sciu elokventi, sciu ankaŭ silenti.

"Babilonaj nombroj"

"Cikloga kalendaro"

"Diverslingve"

Angla

Unuavice "king, well, hat, run, got, full," ("reĝo, bone, ĉapelo, kuri, ricevis, plena"), duavice "ago, peat, bird, class, saw, how," ("antaŭe, turfo, birdo, klaso, vidis, kiel"), triavice

"the tooth, vain, shining, music," ("la dento, vana, brila, muziko"), kvaravice "joy, clear, hair, jury, town," ("ĝojo, klara, haro, jurio, urbo"), kvinavice " chest, vision, zoo, fire, road" ("kesto, vido, bestoĝardeno, fajro, vojo") kaj sesavice "stranger, fraction." ("fremdulo, ero"):

The Chaos

1. Dearest creature in creation,
Study English pronunciation.
I will teach you in my verse
Sounds like corpse, corps, horse, and worse.
I will keep you, Suzy, busy,
Make your head with heat grow dizzy.
Tear in eye, your dress will tear.
So shall I! Oh hear my prayer.

2. Just compare heart, beard, and heard,
Dies and diet, lord and word,
Sword and sward, retain and Britain.
(Mind the latter, how it's written.)
Now I surely will not plague you
With such words as plaque and ague.
But be careful how you speak:
Say break and steak, but bleak and streak;
Cloven, oven, how and low,
Script, receipt, show, poem, and toe.

3. Hear me say, devoid of trickery,
Daughter, laughter, and Terpsichore,
Typhoid, measles, topsails, aisles,

Exiles, similes, and reviles;
Scholar, vicar, and cigar,
Solar, mica, war and far;
One, anemone, Balmoral,
Kitchen, lichen, laundry, laurel;
Gertrude, German, wind and mind,
Scene, Melpomene, mankind.

4. Billet does not rhyme with ballet,
Bouquet, wallet, mallet, chalet.
Blood and flood are not like food,
Nor is mould like should and would.
Viscous, viscount, load and broad,
Toward, to forward, to reward.
And your pronunciation's OK
When you correctly say croquet,
Rounded, wounded, grieve and sieve,
Friend and fiend, alive and live.

5. Ivy, privy, famous; clamour
And enamour rhyme with hammer.
River, rival, tomb, bomb, comb,
Doll and roll and some and home.
Stranger does not rhyme with anger,
Neither does devour with clangour.
Souls but foul, haunt but aunt,
Font, front, wont, want, grand, and grant,
Shoes, goes, does. Now first say finger,
And then singer, ginger, linger,
Real, zeal, mauve, gauze, gouge and gauge,
Marriage, foliage, mirage, and age.

6. Query does not rhyme with very,
Nor does fury sound like bury.
Dost, lost, post and doth, cloth, loth.
Job, nob, bosom, transom, oath.
Though the differences seem little,
We say actual but victual.
Refer does not rhyme with deafer.
Feoffer does, and zephyr, heifer.
Mint, pint, senate and sedate;
Dull, bull, and George ate late.
Scenic, Arabic, Pacific,
Science, conscience, scientific.

7. Liberty, library, heave and heaven,
Rachel, ache, moustache, eleven.
We say hallowed, but allowed,
People, leopard, towed, but vowed.
Mark the differences, moreover,
Between mover, cover, clover;
Leeches, breeches, wise, precise,
Chalice, but police and lice;
Camel, constable, unstable,
Principle, disciple, label.

8. Petal, panel, and canal,
Wait, surprise, plait, promise, pal.
Worm and storm, chaise, chaos, chair,
Senator, spectator, mayor.
Tour, but our and succour, four.
Gas, alas, and Arkansas.
Sea, idea, Korea, area,
Psalm, Maria, but malaria.

Youth, south, southern, cleanse and clean.
Doctrine, turpentine, marine.

9. Compare alien with Italian,
Dandelion and battalion.
Sally with ally, yea, ye,
Eye, I, ay, aye, whey, and key.
Say aver, but ever, fever,
Neither, leisure, skein, deceiver.
Heron, granary, canary.
Crevice and device and aerie.

10. Face, but preface, not efface.
Phlegm, phlegmatic, ass, glass, bass.
Large, but target, gin, give, verging,
Ought, out, joust and scour, scouring.
Ear, but earn and wear and tear
Do not rhyme with here but ere.
Seven is right, but so is even,
Hyphen, roughen, nephew Stephen,
Monkey, donkey, Turk and jerk,
Ask, grasp, wasp, and cork and work.

11. Pronunciation -- think of Psyche!
Is a paling stout and spikey?
Won't it make you lose your wits,
Writing groats and saying grits?
It's a dark abyss or tunnel:
Strewn with stones, stowed, solace, gunwale,
Islington and Isle of Wight,
Housewife, verdict and indict.

12. Finally, which rhymes with enough --
Though, through, plough, or dough, or cough?
Hiccough has the sound of cup.
My advice is to give up!!!

Written by Dr. Gerald Nolst Trenite (1870-1946), a Dutch observer of English.

France

Déclaration des Droits de l'Homme et du Citoyen

Assemblée nationale, 1789 (pp. 1-8).

bookDéclaration des Droits de l'Homme et du
CitoyenAssemblée nationale1789ParisTDéclaration des
Droits de l'Homme et du CitoyenDéclaration des Droits de
l'Homme.djvuDéclaration des Droits de l'Homme.djvu/11-8

EXTRAIT DES PROCÈS VERBAUX DE L'ASSEMBLÉE
NATIONALE

Des 20, 21, 22, 23, 24, 26 Août & premier Octobre 1789.

déclaration des droits de l'homme en société.

Les Représentans du Peuple François, constitués en
Assemblée Nationale, considérant que l'ignorance, l'oubli
ou le mépris des droits de l'Homme sont les seules causes
des malheurs publics et de la corruption des Gouvernemens,
ont résolu d'exposer, dans une Déclaration solennelle, les
droits naturels, inaliénables et sacrés de l'Homme, afin que

cette Déclaration, constamment présente à tous les Membres du corps social, leur rappelle sans cesse leurs droits et leurs devoirs ; afin que les actes du pouvoir législatif, et ceux du pouvoir exécutif pouvant à chaque instant être comparés avec le but de toute institution politique, en soient plus respectés ; afin que les réclamations des Citoyens, fondées désormais sur des principes simples et incontestables, tournent toujours au maintien de la Constitution, et au bonheur de tous.

En conséquence, l'Assemblée Nationale reconnoît et déclare, en présence et sous les auspices de l'Être Suprême, les droits suivans de l'Homme et du Citoyen.

Article premier.

Les hommes naissent et demeurent libres et égaux en droits. Les distinctions sociales ne peuvent être fondées que sur l'utilité commune.

I I.

Le but de toute association politique est la conservation des droits naturels et imprescriptibles de l'Homme. Ces droits sont la liberté, la propriété, la sûreté et la résistance à l'oppression.

I I I.

Le principe de toute Souveraineté réside essentiellement dans la Nation. Nul corps, nul individu ne peut exercer d'autorité qui n'en émane expressément.

I V.

La liberté consiste à pouvoir faire tout ce qui ne nuit pas à autrui : ainsi l'exercice des droits naturels de chaque homme n'a de bornes que celles qui assurent aux autres Membres de la Société, la jouissance de ces mêmes droits. Ces bornes ne peuvent être déterminées que par la Loi.

V.

La Loi n'a le droit de défendre que les actions nuisibles à la Société. Tout ce qui n'est pas défendu par la Loi ne peut être empêché, et nul ne peut être contraint à faire ce qu'elle n'ordonne pas.

V I.

La Loi est l'expression de la volonté générale. Tous les Citoyens ont droit de concourir personnellement, ou par leurs Représentans, à sa formation. Elle doit être la même pour tous, soit qu'elle protège, soit qu'elle punisse. Tous les Citoyens étant égaux à ses yeux, sont également admissibles à toutes dignités, places et emplois publics, selon leur capacité, et sans autre distinction que celle de leurs vertus et de leurs talens.

V I I.

Nul homme ne peut être accusé, arrêté ni détenu que dans les cas déterminés par la Loi, et selon les formes qu'elle a prescrites. Ceux qui sollicitent, expédient, exécutent ou font exécuter des ordres arbitraires, doivent être punis ; mais tout

Citoyen appelé ou saisi en vertu de la Loi, doit obéir à l'instant : il se rend coupable par la résistance.

V I I I.

La Loi ne doit établir que des peines strictement et évidemment nécessaires, et nul ne peut être puni qu'en vertu d'une Loi établie et promulguée antérieurement au délit, et légalement appliquée.

I X.

Tout homme étant présumé innocent jusqu'à ce qu'il ait été déclaré coupable, s'il est jugé indispensable de l'arrêter, toute rigueur qui ne seroit pas nécessaire pour s'assurer de sa personne, doit être sévèrement réprimée par la Loi.

X.

Nul ne doit être inquiété pour ses opinions, même religieuses, pourvu que leur manifestation ne trouble pas l'ordre public établi par la Loi.

X I.

La libre communication des pensées et des opinions est un des droits les plus précieux de l'Homme : tout Citoyen peut donc parler, écrire, imprimer librement, sauf à répondre de l'abus de cette liberté, dans les cas déterminés par la Loi.

X I I.

La garantie des droits de l'Homme et du Citoyen nécessite une force publique : cette force est donc instituée pour l'avantage de tous, et non pour l'utilité particulière de ceux auxquels elle est confiée.

X I I I.

Pour l'entretien de la force publique, et pour les dépenses d'administration, une contribution commune est indispensable. Elle doit être également répartie entre tous les Citoyens, en raison de leurs facultés.

X I V.

Tous les Citoyens ont le droit de constater, par eux-mêmes ou par leurs Représentans, la nécessité de la contribution publique, de la consentir librement, d'en suivre l'emploi et d'en déterminer la quotité, l'assiette, le recouvrement et la durée.

X V.

La Société a le droit de demander compte à tout Agent public de son administration.

X V I.

Toute Société dans laquelle la garantie des Droits n'est pas assurée, ni la séparation des Pouvoirs déterminée, n'a point de Constitution.

X V I I.

Les propriétés étant un droit inviolable et sacré, nul ne peut en être privé, si ce n'est lorsque la nécessité publique, légalement constatée, l'exige évidemment, et sous la condition d'une juste et préalable indemnité.

Extrait du Procès-Verbal de l'Assemblée Nationale, du Jeudi premier Octobre 1789.

L'Assemblée a arrêté que M. le Président se retirera devers le Roi, à l'effet de présenter à son acceptation la Déclaration des Droits.

Collationné conforme à l'original.

Signé, MOUNIER, Président ; le Vicomte de Mirabeau, Dèmeunier, Bureaux de Pusy, l'Év. de Nancy, Faydel, l'Abbé d'Eymar, Secrétaires.

Germane

Mayfest.

Wie herrlich leuchtet
Mir die Natur!
Wie glänzt die Sonne!
Wie lacht die Flur!

Es dringen Blüten
Aus iedem Zweig,
Und tausend Stimmen
Aus dem Gesträuch,

Und Freud und Wonne
Aus ieder Brust.
O Erd o Sonne
O Glück o Lust!

O Lieb' o Liebe,
So golden schön,
Wie Morgenwolken
Auf ienen Höhn;

Du segnest herrlich
Das frische Feld,
Im Blütendampfe
Die volle Welt.

O Mädchen Mädchen,
Wie lieb' ich dich!
Wie blinkt dein Auge!
Wie liebst du mich!

So liebt die Lerche
Gesang und Luft,
Und Morgenblumen
Den Himmels Duft,

Wie ich dich liebe
Mit warmen Blut,
Die du mir Jugend
Und Freud und Muth

Zu neuen Liedern,
Und Tänzten giebst!

Sey ewig glücklich
Wie du mich liebst!

Johann Wolfgang von Goethe

Hinde

Jen en hindustana hinda, el nagaria skribo, la vortojn आप कल मुझे पैसा दीजिए [.....] ("Vi bonvole donu al mi la monon morgaŭ."), duavice मैं हमेशा वहाँ बस से जाती हूँ [.....] ("Mi ĉiam iras tien perbuse."), triavice अगर वह आएगी तो उसे पुस्तक दूँगा [.....] ("Se ŝi venos, mi donos la libron al ŝi.") kaj en la kvara vico पत्र जल्दी लिखो नहीं तो मैं घबराऊँगा [.....] ("Rapide vi skribu leteron, se ne, mi maltrankviliĝos.")

Hispane

Ovillejos
de Miguel de Cervantes

¿Quién menoscaba mis bienes?
¡Desdenes!
Y ¿quién aumenta mis duelos?
¡Los celos!
Y ¿quién prueba mi paciencia?
¡Ausencia!

De este modo en mi dolencia
ningún remedio se alcanza,
pues me matan la esperanza,
desdenes, celos y ausencia.

¿Quién me causa este dolor?
¡Amor!
Y ¿quién mi gloria repuna?
¡Fortuna!
Y ¿quién consiente mi duelo?
¡El cielo!

De este modo yo recelo
morir deste mal extraño,
pues se aúnan en mi daño
amor, fortuna y el cielo.

¿Quién mejorará mi suerte?
¡La muerte!
Y el bien de amor, ¿quién le alcanza?
¡Mudanza!
Y sus males, ¿quién los cura?
¡Locura!

Dese modo no es cordura
querer curar la pasión,
cuando los remedios son
muerte, mudanza y locura.

Indonesia

Unuavice "perbesar, perdua, pelukis, selalu" ("grandigi, duopi, pentristo, ĉiam"), duavice "selama, larangan, manisan, matai" ("dum, malpermeso, dolĉaĵoj, rigardi"), triavice "satukan, kesatuan, kepulauan, pembatasan" ("unuigi, unueco, arkipelago, limigo"), kvaravice "perdagangan, peradaban, gemuruh" ("negoco, civilizita, tondra"), kvinavice "matamata, lelaki, rumahrumah, anakanak" ("spiono, viro, modelo de domo, en infana maniero") kaj sesavice "abuabu, kebarat-baratan, gunung-gemunung" ("griza, en okcidenta maniero, monta lando").

Japane

すべての人間は、生まれながらにして自由であり、かつ、尊厳と権利とについて平等である。人間は、理性と良心とを授けられており、互いに同胞の精神をもって行動しなければならない。

Subete no ningen wa, umare nagara ni shite jiyū de ari, katsu, songen to kenri to ni tsuite byōdō de aru. Ningen wa, risei to ryōshin to wo sazukerarete ori, tagai ni dōhō no seishin wo motte kōdō shinakereba naranai.

Keĉŭa

Unuavice "Allillanchu? Allillanmi, allillantaqmi" ("Kiel vi fartas? - Mi fartas bone. "), duavice "Ima sutiyki? Sutyi Urpim. " ("Kiel vi nomiĝas? - Mi nomiĝas Urpi.), triavice

"Mamay kamachinaykipaq. Yanapawankimanchu? " ("Estas plezuro koni vin, sinjorino. Ĉu vi povas helpi min? "),
kvaravice "Añay. P'achi. Dyuslupayki. Imamanta. "
("Dankon. Dankon. Dankon. Ne dankinde. ") kaj kvinavice
"Tinkunanchiskama! – Paqarinkama! " ("Ĝis la revido! - Ĝis morgaŭ! "):

Korea

Unuavice 사과 세개 있습니다 [sagwa sege isŭmnida]
("Estas tri pomoj.") kaj duavice 가게-에 갔어-요?
(가갔어요?) [gagae-e gasŏ-jo] ("Ĉu (vi) iris al la butikoj?"):

Somale

Jen en la vortojn

Ni ĉiuj naskiĝis liberaj. Ni ĉiuj havas niajn proprajn pensojn kaj ideojn. Oni devas nin ĉiujn trakti same.

Aadanaha dhammaantiis wuxuu dhashaa isagoo xor ah kana siman xagga sharafta iyo xuquuqada Waxaa Alle (Ilaah) siiyay aqoon iyo wacyi, waana in qof la arkaa qofka kale ula dhaqmaa si walaaltinimo ah.

Sveda

Unuavice "Tjäna på ärtsoppornas skyhöga värdering."
("Profitu per la ĉielalta valorigo de la pizosupoj."), duavice
"En nyutsprungen ros för var dag." ("Nove disvolviĝintan

rozon por ĉiu tago."), triavice "Ögon och öron får syn och hörsel." ("Okuloj kaj oreloj ricevos vidon kaj aŭdkapablon.") kaj kvaravice "Han har stått under juls skylten." ("Li staris sub la jula montrotabulo.").

Zulua

Unuavice "Xhosa, Cetewayo, Isandhlwana." (nomoj de nacio, reĝo, batalejo), duavice "Inqonqonqo yame iya nqanqamba" ("Gorĝo mia ĝi doloras.") kaj triavice same per pli densa skribo.

"Espe"